

natural ideas of noohumanism views of the world, including approaches represented by quantum physics, relativity theory, superstring theory, the theory of the physical vacuum, the psycho–physical theory etc. has been studied. It is noted on unreasonableness to appeal to those hypotheses (example – torsion fields) that do not have reliable experimental confirmation. A better basis for noohumanism is the use of environmentally friendly ideas of nootechnologies not only for sustainable development but also for the construction of real noosociety model noosphere of V. Vernadsky. It may help to use principles of noohumanism in education and culture of the future society.

Keywords: *progress, higher education, philosophy of education, noosphere, noolexicon, neohumanism, noohumanism, torsion fields, nootechnologies, noodevelopment, noosociety.*

УДК 001.895:37:061.22(477.52)

С.С. Денежніков

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАПИТИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ РЕГІОНАЛЬНОГО ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО КЛАСТЕРУ

У статті розглядаються методологічні запити реалізації моделі регіонального інноваційного освітнього кластеру як цілісного утворення, що включає в себе організаційний, управлінський, технологічний та змістовний рівні. Особлива увага у статті направлена на проблему принципів реалізації регіональної моделі кластеру – системності, наступності, релевантності, безперервності, дискретності тощо. Окремий акцент спрямовано на єдність змістовного, процесуального та результативного аспектів реалізації безперервної освіти в умовах регіонального інноваційного освітнього кластеру.

Ключові слова: *кластер, інноваційний кластер, інноваційна модель, знання, технології, замовники інновацій, стейкхолдери, інноваційна освіта.*

Постановка проблеми. Провідні дослідники вважають, що однією з найбільш розвинених форм інтеграції науки, освіти та реального сектора економіки є гнучкі мережеві структури (інноваційні кластери), створені на основі багатосторонніх угод і об'єднуючі виші, наукові організації, підприємства, інноваційні фірми. Інноваційні кластери покликані забезпечити сприятливі умови для концентрації інтелектуального і технологічного потенціалу великих промислових компаній, науково-дослідних інститутів та університетів, сприяти створенню малих інноваційних компаній для комерціалізації результатів наукових досліджень, як правило, за участю вчених та інженерів, які проводили ці дослідження та розробки.

В даному випадку інтелектуальним ядром інноваційного кластеру виступають наукові школи – дослідницькі колективи різних вікових груп і наукової кваліфікації, пов'язані проведенням досліджень по спільним науковим напрямкам. В рамках кластера також може здійснюватись підготовка магістрів, кандидатів наук, молодих дослідників.

Аналіз актуальних досліджень. Проблемі функціонування регіонального інноваційного освітнього кластеру присвячено ряд наукових розвідок вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема слід відзначити праці Корнейченко Н. [3], Борлікова Г. [1] та Юр'єва В. [10], присвячені актуальним проблемам інвестицій у людський капітал, інноваційних, економічних та юридичних засад формування кластерів, а також проблемам управління подібними інституціями. Досить суттєво проблему формування кластерів к умовах конкурентоздатності регіону в інноваційній національній системі піднято в роботах Красікової Т. [4], Гутмана Г. [2] та Лапигіна Ю. [6]. Методологічні засади моделі регіонального інноваційного кластеру в гуманітарній сфері, зокрема в університетах та школах, піднято у роботах Массель Л. [7], Румянцева А. [9] та інших.

Мета статті – висвітлити методологічні запити реалізації моделі регіонального інноваційного освітнього кластеру.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою наукової статті є фундаментальні концепції, представлені в роботах вітчизняних і зарубіжних авторів в галузі становлення і розвитку теорії кластерів та інноваційної освіти в регіональних умовах, законодавчі та нормативні документи державних органів, результати наукових досліджень українських і зарубіжних вчених. При розробці проблеми застосовувалися різні взаємодоповнюючі методологічні підходи, що дозволяють реалізувати стратегічну мету дослідження. Обґрунтування теоретичних положень і аргументація висновків здійснювалися на основі різних наукових методів, в тому числі використовувалися: діалектичний метод пізнання соціальних явищ, індексний метод, методи лінійного прогнозування, інноваційного моделювання, методи експертних оцінок.

Виклад основного матеріалу. По суті, кластери, створені на базі інноваційного вишу (дослідницького університету), можуть стати організаційною структурою, яка здатна об'єднати провідні наукові школи регіону (муніципалітету), забезпечити змістовну і структурно-функціональну єдність освітнього простору, створити багатогранність алгоритмів навчання, різні форми підвищення кваліфікації. За своєю структурою названий тип кластера носить фокусний характер, оскільки в ньому присутня яскраво виражена інноваційна стратегія, взаємовигідна всім учасникам взаємодії. Такий стан єднає, тому що взаємодія відбувається в лінійному просторі з одним екстремумом, який в принципі легко виявляється кожним учасником «сходження» за допомогою одного і того ж інструмента вимірювання і єдиної

інтерпретації. Єдність екстремума забезпечується лінійною простотою простору.

Цілком логічне питання про характер зв'язків між суб'єктами кластера. Фокусний характер кластера визначається наявністю інноваційного лідера (вишу/інституції), навколо якого зосереджені на науковій, технічній інформаційній та інших засадах суб'єкти-партнери. Функціонування кожного конкретного кластера забезпечується реалізацією стратегічного проекту. Становлення моделі кластеру «освіта – наука – інновації – виробництво» можемо представити наступною специфікацією:

- **учасники взаємодії** – інноваційний виш (наприклад, технічний інститут, університет); муніципальні освітні установи (переважно ліцеї); промислові підприємства (націлені на реалізацію наукових розробок студентів і визначають вимоги до підготовки майбутніх конкурентоспроможних спеціалістів);
- **тактичні цілі взаємодії** – активна модифікація ринку освітніх послуг, особливо з технічних спеціальностей, за допомогою тісного партнерства держави (регіональна влада), бізнесу та освіти, заснованого на об'єднанні інформаційно-технічних та фінансово економічних ресурсів у процесі підготовки висококваліфікованих фахівців; збільшення числа абітурієнтів, що пройшли в старших класах обов'язкові базові курси, додаткові дисципліни у відповідності з майбутньою спеціалізацією; оптимізація витрат на підтримку і розвиток кадрового потенціалу для кількох підприємств;
- **стратегічні цілі взаємодії** – розташування підприємств і освітніх установ у межах однієї місцевості дозволить поширювати наявне знання, інформацію і практичний досвід, які не можуть бути легко формалізовані і передані, оскільки тісно прив'язані до людей, які їх носять, що додатково створить сприятливий ґрунт для профорієнтаційної роботи; з'явиться можливість відібрати перспективних абітурієнтів «зі студентської лави» і виховати робітників, максимально лояльних до компанії і прихильних загальній справі;
- **умови взаємодії** – географічна близькість акторів, яка забезпечує зменшення витрат, сприяє мобільному обміну інформацією, матеріально-технічними ресурсами, скорочує терміни впровадження інноваційної продукції (послуги, технології, продукт та ін.), дозволяє удосконалювати систему перепідготовки необхідних для підприємств кадрів;
- **управління інтелектуальними активами** (тобто інноваційними розробками) – визначення затребуваності інтелектуальних ресурсів; координація дій всіх фахівців, задіяних у створенні інформаційно-інтелектуальних розробок; забезпечення моніторингу зовнішнього середовища з метою аналізу реальної вартості інтелектуальних активів на вільному ринку [9, 104–106].

Основна мета функціонування інноваційно-освітніх кластерів спрямована на розвиток науково-технологічного потенціалу для реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки, техніки і технологій, впровадження результатів інтелектуальної діяльності в практику роботи підприємств та організацій реального сектора економіки, направлені на підвищення конкурентоспроможності регіонального виробництва та створення умов для розширеної диверсифікації.

У інфраструктурному статусі інноваційно-освітні кластери повинні вирішити ряд завдань, до яких відносяться:

- орієнтація системи професійної освіти на підготовку кадрів для галузевих кластерів пріоритетних видів економічної діяльності економіки регіону;
- створення великих програм і проектів освітнього, економічного, соціального та технологічного характеру, активізація наукових досліджень та інноваційної діяльності, а також забезпечення умов і можливостей для їх реалізації [7, 282].

Враховуючи мету і завдання інноваційно-освітніх кластерів, їх побудова та організація повинні бути засновані на принципах, що сприяють виконанню поставлених завдань і мають включати:

- єдність освітнього, наукового та інноваційного процесів у взаємозв'язку з економікою і соціальною сферою;
- безперервність освітнього процесу та взаємозв'язок освітніх програм різних рівнів [1, 126].

Діяльність інноваційно-освітніх кластерів з використанням всіх засобів комунікації між учасниками мають бути спрямовані на реалізацію пріоритетних завдань в галузі:

- освіти і просвіти;
- інноваційної діяльності за допомогою трансферу технологій і знань;
- інтегрованої взаємодії бізнес-спільноти;
- формування нематеріальних цінностей і створення особливої корпоративної культури;
- розвиток основ інноваційної активності громадянського суспільства;
- створення моделей внутрішньої і зовнішньої інтеграції [10, 8].

Можемо виокремити основні етапи реалізації моделі регіонального освітнього інноваційного кластера:

перший етап. Організація моніторингу суджень роботодавців про наявність у випускників шкіл, училищ, технікумів необхідних професійних і особистісних якостей. Моніторинг дозволяє визначати потреби і очікування як зовнішніх, так і внутрішніх споживачів освітніх послуг, зіставляти очікування і оцінювати якість професійної підготовки; своєчасно коригувати і визначати перспективні вектори розвитку соціального партнерства, що дозволяють, поліпшити якість підготовки фахівців певної галузі і задовольняти потреби замовників на ринку праці;

другий етап. Організація освітньої діяльності відповідно до вимог міжнародної системи менеджменту якості, які дозволяють мобільно й ефективно розробляти і здійснювати систематичні коригувальні дії щодо поліпшення системи соціального партнерства на основі: а) постійного доступу до інформації про ринок праці; б) своєчасному уточненні структури затребуваності кадрів на ринку праці; в) врахуванні вимог роботодавців за змістом професійної підготовки фахівців для своєчасної її корекції; ефективної організації практики студентів на підприємствах у галузі; г) оцінки якості підготовки фахівців незалежними експертами та ін.;

третій етап. Організація виробничої (професійної) практики на основі інтеграції теоретичних знань та інноваційних технологій галузей економіки в умовах виробництва, яка сприяє підвищенню рівня мотивації до обраної професії, корекції і оновленню змісту видів практик і навчальних програм, збільшенню відсотка працевлаштування випускників на підприємствах певної галузі і їх кар'єрному зростанню;

четвертий етап. Організація роботи постійного діючих науково-методичних семінарів суб'єктів інноваційного освітнього кластера, спрямованих на узгодження вимог підприємств-замовників до професійних знань і навичок випускників училищ, технікумів і вишів;

п'ятий етап. Розвиток сектора додаткової професійної освіти включає підготовку фахівців за робочими спеціальностями з присвоєнням кваліфікаційних розрядів, за додатковими спеціальностями професійної освіти, організація курсів підвищення кваліфікації та професійної підготовки, стажувань викладачів в різноманітних інституціях;

шостий етап. Проведення спільних заходів та конференцій, ділових зустрічей, екскурсій, що впливають на розвиток атмосфери взаємного співробітництва [2, 112–116].

Ринок професійних освітніх послуг все більше набуває регіональної спрямованості, бо регіони в найбільшій мірі можуть і повинні створити високий рівень забезпечення ринку професійними освітніми послугами. Це обумовлює необхідність своєчасного вирішення низки проблем у системі професійної освіти, у тому числі педагогічної. Потреба в підвищенні якості підготовки майбутніх педагогів в даний час набуває статус глобальної проблеми професійної педагогіки, тому від сучасної педагогічної науки потрібні інші підходи до підготовки майбутніх фахівців [5, 48–49].

Перехід від «масового виробництва» фахівців до формування творчої конкурентоспроможної особистості педагога – одне з найважливіших завдань професійної педагогіки. Її вирішення пов'язується, насамперед, із забезпеченням безперервності підготовки педагогічних кадрів, зі створенням умов, при яких майбутній педагог отримує повний спектр можливостей професійного становлення в рамках єдиного, багаторівневого освітнього простору [8, 45–46].

Регіональний інноваційний освітній кластер являє собою інтеграційний механізм, що забезпечує соціальне партнерство, інтенсивний розвиток установ, що його утворюють, управлінськими та освітніми установами, пов'язаними спільністю потреб і здатністю ефективно використовувати внутрішні ресурси. Освітній кластер, як системоутворюючий компонент і найважливіша умова функціонування регіональної моделі безперервної підготовки педагогічних кадрів, являє собою цілісне утворення, що включає в себе організаційний, управлінський, технологічний, змістовний рівні, що дозволяють забезпечити цілеспрямований процес розвитку неперервної педагогічної освіти відповідно до поставленої мети для досягнення кінцевого результату, Основними принципами реалізації регіональної моделі кластеру є системність, наступність, релевантність, безперервність і дискретність. Особливістю розробленої моделі є єдність змістовного, процесуального та результативного аспектів реалізації безперервної освіти у умовах регіонального інноваційного освітнього кластеру [4, 62].

Кластерна модель підготовки педагогічних кадрів в умовах інноваційного освітнього середовища забезпечує вимоги сучасного ринку до особистості вчителя і являє собою цілісну систему, що включає в себе інтеграцію організаційного, управлінського, змістовного компонентів професійної освіти і забезпечує спадкоємну супідрядність неперервної педагогічної освіти; поєднання безперервності і дискретності в системі «школа – коледж – університет»; цільову підготовку педагогічних кадрів, їх ефективний галузевий розподіл; концептуально обґрунтовані умови реалізації регіональної моделі підготовки педагогічних кадрів забезпечують вертикальну і горизонтальну координацію діяльності установ загальної, середньої та вищої педагогічної освіти: пов'язані професійні освітні програми, інтегративні технології навчання, що детермінують інтенсифікацію і оптимізацію процесу підготовки кваліфікованого спеціаліста на основі компетентнісного підходу і спеціальна підготовка педагогічних кадрів, здатних працювати в умовах інноваційного освітнього кластера [3, 73].

Головною відмінністю регіональних інноваційних освітніх кластерів від навчально-виробничих комплексів, що існували в нашій країні за радянських часів, є ринковий механізм управління ними, який створюється знизу, з ініціативи самих установ професійної освіти та інституцій, в той час як навчально-виробничі комплекси управлялися зверху за командно-галузевим принципом.

В регіональному інноваційному освітньому кластері університетові відводиться роль центру з підготовки та перепідготовки кадрів для високотехнологічних і наукомістких виробництв, науково-технічного центру, що є джерелом і провідником інновацій, що забезпечують підприємства новими конкурентоспроможними розробками і технологіями.

Специфіка інноваційного освітнього кластера як форми соціального партнерства вимагає нового механізму участі регіональних органів управління професійної освіти в процесі формування та реалізації його стратегії розвитку. Основне завдання по створенню інноваційного освітнього кластера полягає в підвищенні привабливості кооперації між місцевими навчальними закладами професійної освіти та інституціями різноманітних галузей.

Дане завдання може бути вирішене:

по-перше, шляхом забезпечення усередині кластера взаємодій, що сприяють мультиплікативному ефекту трансфертів інноваційних технологій галузі в професійній освіті;

по-друге, за допомогою підвищення конкурентоспроможності навчальних закладів усередині кластера за рахунок поліпшення якості телекомунікаційної інфраструктури і спеціалізованого сервісу; продуктивності конкуренції у сфері технологій і знань, підвищення професійної компетентності викладачів.

Виділяють основні функції інноваційного освітнього кластера:

- економічна – створення сфери ефективних освітніх послуг, які своєчасно задовольняють попит галузі;
- соціальна – створення гарантій для випускників закладів професійної освіти [6, 75].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Насамкінець слід сказати, що формування регіонального інноваційного освітнього кластера як інноваційної агломерації дозволить більш ефективно впроваджувати сучасні технології стратегічного менеджменту, менеджменту якості та бюджетування, посилить конкурентні платформи в системі відбору і підготовки кадрів, сприятиме розвитку корпоративної культури, атмосфери довіри і доброзичливості. Сьогодні у сфері інноваційної освіти, у вирішенні її проблем потрібні партнери, причетні до її розвитку, що мають і вміють вільно висказувати і відстоювати свою точку зору. А для цього потрібно – рівноправність сторін, відкритість, прозорість відносин, вміння вести відкритий діалог.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борликов Г.М., Манцаев Н.Г. Региональные университеты в период модернизации системы профессионального образования / Г.М. Борликов, Н.Г. Манцаев // Миссия регионального университета в формировании культурно-образовательного пространства: Материалы Междунар. научн.-практ. конф. (2010; Элиста) – Элиста: Изд-во КалмГУ, 2011.– С. 125-128.
2. Гутман Г.В. Формирование кластеров как условие повышения конкурентоспособности региона / Г.В. Гутман, О.П. Звягинцева, А.А. Мироедов // Регион в решении задач социального государства. М.: Финансы и статистика, 2015.– С. 106-125.

3. Корнейченко Н.В. Конкурентоспособность будущего специалиста в условиях рынка труда / Н.В. Корнейченко // Высшее образование сегодня.– №10.– 2008.– С. 72-74.

4. Красикова Т. Ю. Формирование и развитие образовательного кластера как часть механизма интеграции вузовской науки в инновационную национальную систему / Т.Ю. Красикова // Экономика, управление, финансы: материалы междунар. науч. конф. (г. Пермь, июнь 2014 г.).– Пермь: Меркурий, 2014. – С. 61-64.

5. Кластеры и новая парадигма управления: [сборник материалов круглого стола в Институте проблем управления РАН, 1 октября 2012 г.] / [под ред. Л.Г. Голубковой].– Москва: Сам полиграфист, 2012.– 131 с.

6. Лапыгин Ю.Н. Организация производственного взаимодействия на основе реализации кластерных принципов / Ю.Н. Лапыгин, Д.А. Корчажкина // Экономика региона. – 2015. – № 3. – С. 74-77.

7. Массель Л.В., Бахвалова З.А., Трипутина В.В., Макагонова Н.Н. Инфологическое моделирование субъектов образовательного кластера / Л.В. Массель, З.А. Бахвалова // Труды XIII Байкальской Всероссийской конференции, Ч. II.– Иркутск: ИСЭМ СО РАН, 2008.– С. 279-284.

8. Наукові орієнтири розвитку України в умовах євроінтеграції: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 12-13 груд. 2013 р. / Міжнар. інновац. кластер «Конкурентоспроможність» [редкол.: Бойчук А.А. та ін.]. – Хмельницький; Т.: Крок, 2013. – 224 с.

9. Румянцев А.А. Менеджмент инновации. Как научную разработку довести до инновации. / А.А. Румянцев. – СПб.: Изд. Дом «Бизнес -пресса», 2007. – 200 с.

10. Юрьев В.М. Университет как центр инновационно-образовательного кластера / В.М. Юрьев, М.С. Чванова, В.М. Передков // Вестник ТГУ. – Выпуск 5(49). – 2007. – С. 7–12.

REFERENCES

1. Borlikov G.M., Mantsayev N.G. Regional'nyye universitety v period modernizatsii sistemy professional'nogo obrazovaniya / G.M. Borlikov, N.G. Mantsayev // Missiya regional'nogo universiteta v formirovanii kul'turno-obrazovatel'nogo prostranstva: Materialy Mezhdunar. nauchn.-prakt. konf. (2010; Elista) – Elista: Izd-vo KalmGU, 2011.– S. 125-128.

2. Gutman G.V. Formirovaniye klasterov kak usloviye povysheniya konkurentosposobnosti regiona / G.V. Gutman, O.P. Zvyagintseva, A.A. Miroyedov // Region v reshenii zadach sotsial'nogo gosudarstva. M.: Finansy i statistika, 2015.– S. 106-125.

3. Korneychenko N.V. Konkurentosposobnost' budushchego spetsialista v usloviyakh rynka truda / N.V. Korneychenko // Vysheye obrazovaniye segodnya.– №10.– 2008.– S. 72-74.

4. Krasikova T. YU. Formirovaniye i razvitiye obrazovatel'nogo klastera kak chast' mekhanizma integratsii vuzovskoy nauki v innovatsionnyu natsional'nyu sistemu / T.YU. Krasikova // Ekonomika, upravleniye, finansy: materialy mezhdunar. nauch. konf. (g. Perm', iyun' 2014 g.).– Perm': Merkurii, 2014.– S. 61-64.

5. Klastery i novaya paradigma upravleniya: [sbornik materialov kruglogo stola v Institute problem upravleniya RAN, 1 oktyabrya 2012 g.] / [pod red. L.G. Golubkovoy].– Moskva: Sam poligrafist, 2012.– 131 s.

6. Lapygin YU.H. Organizatsiya proizvodstvennogo vzaimodeystviya na osnove realizatsii klasternykh printsipov / YU.N. Lapygin, D.A. Korchazhkina // Ekonomika regiona.– 2015.– № 3.– S. 74-77.

7. Massel' L.V., Bakhvalova Z.A., Triputina V.V., Makagonova H.H. Infologicheskoye modelirovaniye sub»yektov obrazovatel'nogo klastera / L.V. Massel', Z.A. Bakhvalova // Trudy XIII Baykal'skoy Vserossiyskoy konferentsii, CH. ÍÍ.– Irkutsk: ISEM SO RAN, 2008.– S. 279-284.

8. Naukoví oríêntiri rozvitku Ukraïni v umovakh êvroíntegratsiï: materialí Vseukr. nauk.-prakt. ínternet-konf., 12-13 grud. 2013 r. / Mízhnar. ínnovats. klaster «Konkurentospromozhníst'» [redkol.: Boychuk A.A. ta ín.].– Khmel'nits'kiy; T.: Krok, 2013.– 224 s. 9. Rumyantsev A.A. Menedzhment innovatsii. Kak nauchnyu razrabotku dovesti do innovatsii. / A.A. Rumyantsev.– SPb.: Izd. Dom «Biznes - pressa», 2007.– 200 s.

10. Yur'yev V.M. Universitet kak tsentr innovatsionno-obrazovatel'nogo klastera / V.M. Yur'yev, M.S. Chvanova, V.M. Peredkov // Vestnik TGU.– Vypusk 5(49).– 2007.– S. 7-12.

АННОТАЦИЯ

С.С. Денежников. Методологические запросы реализации модели регионального инновационного образовательного кластера.

В статье рассматриваются методологические запросы реализации модели регионального инновационного образовательного кластера как целостного образования, включающего в себя организационный, управленческий, технологический и содержательный уровни. Особое внимание в статье обращено на проблему принципов реализации региональной модели кластера – системности, преемственности, релевантности, непрерывности, дискретности. Отдельный акцент направлен на единство содержательного, процессуального и результативного аспектов реализации непрерывного образования в условиях регионального инновационного образовательного кластера.

Ключевые слова: кластер, инновационный кластер, инновационная модель, знания, технологии, заказчики инноваций, стейкхолдеры, инновационное образование.

SUMMARY

S.S. Denezhnikov. Methodological requests for the implementation of the regional innovative educational cluster model.

The article considers methodological requests for the implementation of the model of a regional innovative educational cluster as an integral entity, including organizational, managerial, technological and content levels. Particular emphasis in the article is directed to the problem of the principles of the implementation of the regional model of the cluster - system, continuity, relevance, continuity, discreteness and the like. A separate focus is on the unity of the substantive, procedural and effective aspects of the implementation of continuing education in the conditions of a regional innovative educational cluster.

Methodological principles of construction of model of regional innovative educational cluster and her connection with institutes and enterprises - by the customers of innovations, financial organizations, stakeholders, by public authorities and others like that are examined in the article. The special accent in the article is directed on the problem of development innovative educational to the cluster sent to training of highly skilled personnels, generation of new knowledge and technologies, system of productively-technological support, informative providing of educational process, and advancement at the regional market of objects of intellectual property.

To the basic regional market of services of education tendencies the growing role of information and knowledge behaves in regional socio-economic development, when knowledge enters in the complement of key factors of the economy growing and becomes a competitive edge; an increase of necessity of regional labour-market is in the new shots of high qualification, that in turn, is reason of mass demand on education, especially on higher professional, increase of requirements to the educational clusters in the questions of pleasure by them necessities of social character; globalization of world economy.

A valuable innovative-educational cluster co-operates with plenty of institutes and enterprises – customers of innovations, public authorities, financial organizations. The special value in development of such cluster acquires venture financing. A mouldable innovative-educational cluster must organically enter a regional economy, strengthen the priorities conquered by her at the market, to be in co-operating with other clusters in a region. Creation of cluster will allow complex to walk up to the decision of task of labour motivation, will assist bringing in of young people in the sphere of science, education and innovative enterprise. One of important advantages of work in such cluster for everybody possibility all-round to realize the capabilities and abilities is opened. A specialist can simultaneously and in parallel to work in a research laboratory, lay out, to work in a corporation or create

it actually small innovative enterprise, it complete freedom of choice appears for him.

The primary strategic objective of such collaboration is creation of innovative scientifically-educational structure able to provide the skilled requirements of potential employers (businesses) in the nearest prospect, to render substantial influence on innovative development of region (to municipality) by means of association of educational and research activity of institutions of higher learning with the real necessities of potential enterprises of region (to municipality). This structure owns flexibility and adaptivity to the dynamically changeable terms of market of specialists, commodities and services.

Most effective is an innovative model of activity of organization (corporations, conglomerations). An innovative model envisages the search of new ways of development, neutralization of resistance to the changes, use of venture capital, stimulation of innovative activity. In this case the question is about aggressive strategy that is provided by creation and maintenance of the advantageous technological passing of competitors.

Key words: *cluster, innovation cluster, innovation model, knowledge, technologies, customers of innovations, stakeholders, innovative education.*

УДК 111.852:27–585

А. В. Царенок

Чернігівський національний
педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка

ЕСТЕТОСФЕРА ЧЕРНЕЧОЇ КУЛЬТУРИ ВІЗАНТІЇ: ЗНАКОВО-СИМВОЛІЧНИЙ ВИМІР

Досліджуючи візантійську естетику аскетизма й естетосферу аскетичної культури, автор статті прагне здійснити загальний аналіз теологічної теорії символу та практики використання символіки в різних царинах життя аскетів. Знаково-символічний вимір аскетичної культури Візантії вражає своєю масштабністю: сакрально-художня образність символічного характеру тут утверджується не лише в богослужінні або в богословському дискурсі, але й у благочестивому побуті, в чому переконує, зокрема, вивчення візантійської чернечої культури.

Ключові слова: *естетика аскетизму, естетосфера, семіосфера, символ, візантійська чернеча культура.*